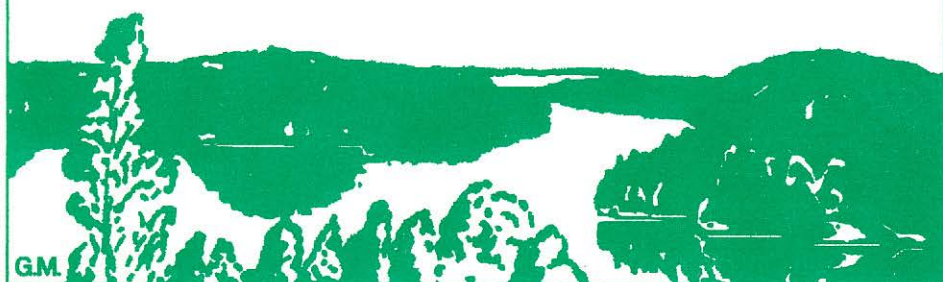

BOTVIDSBYGDEN

NR 1 1997

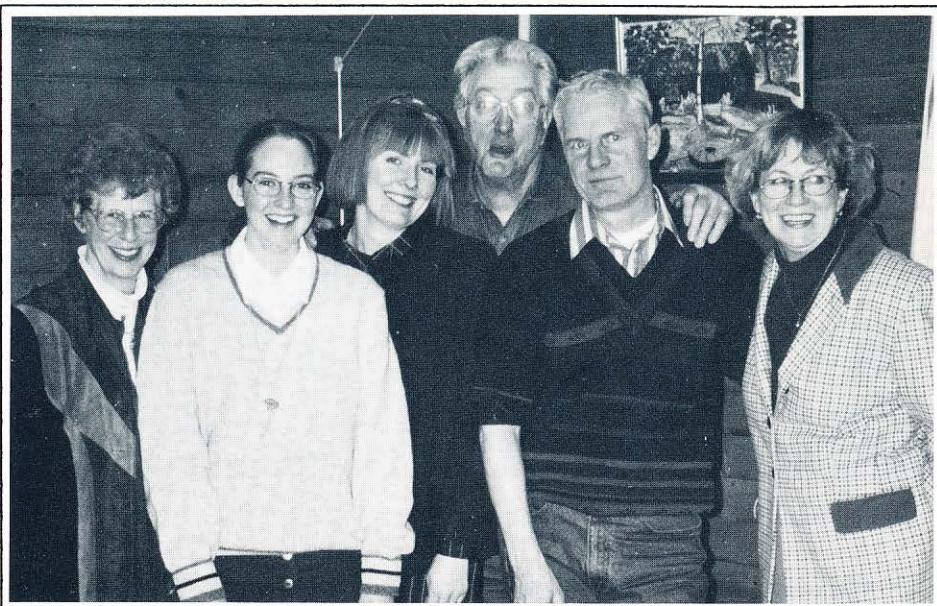
Fastlagsris och påskris

I VÅRA DAGAR tränges fastlagsrisens färggranna kvastar på torgen i de flesta svenska städer. Detta är en av de moderna folkseder som levat upp igen från en gammal grund och med den merkantilserade nyhetsspridningen snabbt fått en stor utbredning.

Man har sporadiska uppgifter att fastlagsris förekommit under 1800-talet ute i olika landskap. Både från Sörmland och Uppland talas om ett fastlagsris av utslaget björkris, prytt med pappersblommor och mångfärgade fjädrar ibland också glaspärlor.

Handel med fastlagsris på ett torg i staden.

Botkyrka Hembygds gilles styrelse 1997. Från vänster, ordf. Ingrid Avelin, Anna Karlsson, kassör Ulrika Nilsson, Lars-Gunnar Lindström, Arne Mattsson och Ellinor Palm. Sekreteraren Lennart Lagerstedt saknas på bilden.
Foto: Ingrid Engström

Årsmöte på Trädgårdstorp

ONSDAGEN DEN 5 MARS 1997 hade Gillet årsmöte. Det var ca 35 medlemmar som hade hörsammat inbjudan.

Mötet började med en tyst minut för våra avlidna medlemmar under året.

Till ordförande för årsmötet valdes Sune Wehlin och till sekreterare valdes Arne Mattsson. Därefter vidtog val av styrelse och övriga funktionärer.

Innan årsmötet avslutades och festligheterna började, avtackades de avgående styrelse- och kommittéfunktionärerna för det arbete de lagt ner under året.

BOTVIDSBYGDEN

TIDSKRIFT FÖR BOTKYRKA HEMBYGDSGILLES MEDLEMMAR

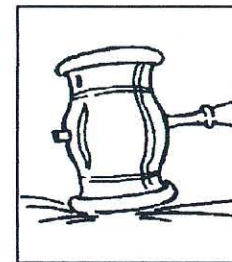
ANSVARIG UTGIVARE: Ingrid Avelin 08-771 15 12

REDAKTION: Arne Mattsson, 08-530 371 16, Sune Wehlin, 08-778 16 55

Sista manusdag för bidrag till nr 2 1997 är den 17 september 1997

INGRID AVELIN, ORDFÖRANDE

Vårens olika aktiviteter på Trädgårdstorp

VI ÄR NU INNE I andra kvartalet av 1997. Årsmötet är avklarat och framför oss ligger ett nytt år med aktiviteter, först vårens och sommarens.

På Högbrink har dock en del hänt. Tre vävstolar finns uppställda och där arbetas för fullt tack vare Ingegerd Lindström som drivande kraft.

Elsie Karsbrink har som ALU-anställd bl.a renoverat Gillets dräkter, samt kompletterat en

del nyinköpta dräkter. Vi som besökte årsmötet fick då se resultatet.

Valborgsmässoafton firar vi traditionsenligt med brasa, varm korv och kaffeservering, och förhoppningsvis lockar vårsånger fram fint väder. Kom upp till Torpet och fira med oss.

Torsdagen den 17 april är utlyst en arbetskväll på Trädgårdstorp och all hjälp är välkommen, så att vi får vårfint på området. Tag gärna med en kratta. Hasse Jägare, och resten av Trädgårdstorkommittén "håller i trädarna", kontakta honom om Du undrar över något. Fler arbetsdagar är 26 april och 14 juni.

Hembygdsgillets dag skall vi som vanligt ha en hantverkstombola och alla bidrag mottages tacksamt. Kontakta Ingegerd Lindström om du har frågor.

Spelmanslaget inleder traditionsenligt Tullinge-dagen 24/5 och seniorlaget dansar. Barn och juniorer deltar samma dag på "Bygdekulturens dag" på Skansen. ■

Tack för all uppvaktning som gjorde min 70-årsdag till ett glatt minne.

Berndt Lundström

Hjärtligt Tack för all uppvaktning på min 70-årsdag.

Jarne Karlsson

Demonstration av oppombindning och förlängning med lin.

Foto: Inger Falk

DEN 16 FEBRUARI KOM Viveka Linderström från riks dräktsektion till Trädgårdstorp för att berätta om olika typer av huvudbonader.

Många huvudbonader fanns att skåda

Viveka hade många olika huvudbonader med sig som hon visade och pratade omkring, till vilken dräkt hörde den, till vilken tidsålder hörde den, vad är speciellt för just denna huvudbonad?

Målning sann eller falsk?

Viveka visade diabilider på målningar och fick oss att inse att man skall vara kritisk när man ser på målningar och inte tro att allt man ser är autentiskt, utan det kan vara tillrättatlagat av konstnären för att passa just denna kompositionen. Den målning hon hade som exempel var en där hela församlingen i kyrkan vänder ryggen till altaret, något som knappast var verkligt.

Det osynliga underarbetet

Genom att se på målningar, kan man tänka sig hur håret har varit uppsatt på kvinnan, för att få huvudbonaden att se ut som den gör. En del vet vi genom att det har levt kvar i tradition men inte allt. Genom formen kan man anta hur det har varit. Har man rätt uppsättning av håret sitter också huvudbonaden på och man behöver inte vara rädd för att tappa den. I dag har vi inte lika långt hår som när huvudbonaden var i bruk, så vi får ta till hjälpmedel, det finns flera möjligheter allt eftersom längden på ens eget hår.

Modets inflytande

Utseendet på huvudbonaden och dräkten har influerats av det dåtida modet, men det är inte som nu, då levde det gamla parallellt med det nya och kan följas i de olika generationerna på målningarna. I dag har ju mo-

det en stark inverkan på kläderna oavsett vilken åldersgrupp vi tillhör.

Hur gör jag med min huvudbonad?

Efter en paus fick de deltagande plocka fram sina huvudbonader och berätta vad de upplevde som svårt för att få dem att sitta på. Viveka gav råd och berättade hur håret hade lagts upp för att få just denna variant att sitta kvar på huvudet, samt hur man kunde göra för att få dagens korta hår att fungera som hållare av huvudbonaden.

Vår provdocka

Anna som har halvlångt hår fick en oppombindning och sitt eget hår förlängt med lin. Eftersom Anna är ogift har hon röda band, den gifta kvinnan använder vita. Anna fick sedan prova olika huvudbonader för att vi alla skulle kunna se hur håret bar upp och fyllde ut de olika huvudbonaderna.

Tårta på tårta inget nytt

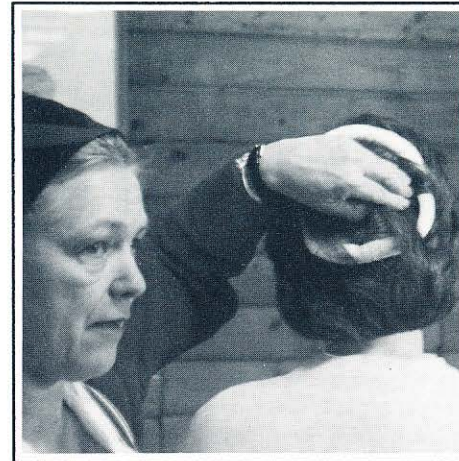
Det har varit en vana att ha upp till tre olika lager på huvudet, en vit mössa eller stycket underst, därpå en bindmössa och som skydd en huvudduk. Det har även funnits näver som har satts runt håret och som troligen har varit vanligt runt om i landet, för formen på huvudbonaden ger sken av att ha haft ett sådant näverband runt håret.

Hur såg det ut hos grannen?

Viveka visade hur dräkten ser ut i våra grannländer och vi kan se att mycket är gemensamt över gränserna.

Tiden inverkan på plaggen

Sättet att bära dräkten har varierat under årens lopp, något som kan ses i de olika plagg vi har bevarade, för att passa just den tid som respektive plagg användes, har det gjorts speciallösningar, fyllningar har lagts i, band har dragits i allt eftersom behovet och

Viveka demonstrerar hårupsättning. Foto: Inger Falk

kunskapen har varit.

En mycket intressant dag med mängder av information, det är bara svårt att minnas allt men en del finns förhoppningsvis kvar, och idéer hur jag får min egen huvudbonad att sitta bättre har jag fått.

Tack Viveka, jag hoppas flera föreningar tar fasta på möjligheten att utnyttja de många duktiga personer som finns runt om i landet för att kunskapen ska sprida sig till så många som möjligt. Som Viveka sa - trivs du i din dräkt och den sitter bra, bär du den oftare. ■

IF.

SPELMANS- LAGET

tackar för uppslutningen
vid dansträffen den 2 feb.

Bystämman och åldermansgille

DEN FÖRSTA MAJ var ett viktigt administrativt datum för samfundslivet både i städerna och på landsbygden i äldre tid med anor i medeltiden och ännu längre tillbaka.

Denna dag har i själva verket även varit ingångsdagen för ett nytt år i landsbygdens byar. Hägnader skulle vara i ordning till dess och det är den vanligaste dagen för vallsläppningen och betesgångens början. Hägnader kringgärdade inägojorden och deras iordningställande var en nödvändig förutsättning för betesgången på utmarken. Den första maj hölls också i regel den viktigaste bystämman för året, då byns gemensamma frågor inför det nya arbetsåret dryftades, räkenskaperna granskades, den gamla åldermannen avtackades och i gengäld hade att bjuda på ett gille för hela byalaget. Och så utsågs en ny ålderman för det kommande året.

Denna bystämma med tillhörande åldermansgille har varit av en betydelse som fest för vår landsbygd, som väl motiverar en skildring bland årets övriga fester. Och den försiggick inom en social grupp, som varit av enorm betydelse för vårt samhälles utveckling - "byn, den minsta och enhetligaste samhällsbildning vi äga, också den ålderdomligaste", som en forskare uttryckt saken. Och han fortsätter: "Ingen församling i vårt land har vördnadsvärdare anor än bystämman. Hon är moder både åt häradssting och riksdag".

En bystämma och ett åldermansgille genomfördes också efter en traditionell och högtidlig ritual, som åtskilliga skildringar vittnat om. I det egentliga Sveriges byar vandrade vanli-

gen budkaveln omkring från gård till gård, utsänd av åldermannen, och budade till samling. Var det särskilt bråttom kunde en fjäder sättas i kaveln till tecken härpå.

I Västergötland har åtskilliga ålderdomliga ceremonier dröjt kvar vid bystämman eller "grannölen". Liksom vid andra vår- och för-

Gärdesgårdarna synas vid en åldermansstämma på 1920-talet.

sommarfester var ägg en stående festrätt. De åts till övermått och man drack ölet ur träskålar i vilka drycken östes upp ur en kittel. Åldermannen hade ofta en särskild stav som ett slags värdighetstecken. I en del byar hade staven en spik i ena ändan, och den stöttes ned i golvet i gillesstugan. Under hela tiden förhandlingarna och festen pågick skulle staven stå där som en garanti för god ordning och den som stötte omkull den, fick böta. Naturligtvis kunde det gälla annat än fest, då åldermannen kallade byns bönder till samling, men man skaffade anledning till småfester även utanför det stora åldermansgillet. ■ Källa: Årets fester av Albert Eskeröd.

Styrelsens och kommittéernas sammansättning 1997

ORDFÖRANDE:	Ingrid Avelin
SEKRETERARE:	Lennart Lagerstedt
KASSÖR:	Ulrika Nilsson
VICE ORDFÖRANDE:	Ellinor Palm
VICE SEKRETERARE::	Arne Mattsson
STYR.SUPPLEANTER:	Lars-Gunnar Lindström, Anna Karlsson
REVISORER:	Bodil Nordström, Jan Olov Carlsson
REV.SUPPLEANTER:	Els-Britt Sellin, Arne Eriksson

KOMMITTÉERNA

DANS & MUSIK Torbjörn Palm Gun Carlsson Ulf Bölja	RED.BOTVIDSBYGDEN Arne Mattsson Sune Wehlin	STUDELEDARE Lars-Erik Hultman
BARN & UNGDOM Ingrid Avelin Lars-Erik Hultman Anna Karlsson	HEMBYGDSSKOMMITTÉ Ingrid Engström Eva Sandin Gunborg Eriksson Ingegerd Lindström Lars-Gunnar Lindström	PRESSOMBUD Ellinor Palm Arne Mattsson
SPORTKONTAKT Ingrid Avelin Lars Kärrström	TRÄDGÅRDSTORPSKOMM. Hans Jägare Sture Jansson Anna Karlsson Johan Ax	OMBUD TILL STOCKHOLMS DISTRIKT Torbjörn Palm Ingrid Avelin Lennart Lagerstedt Ulrika Nilsson Ellinor Palm Arne Mattsson
SLÖJDSEKTION Christina Lindé Lars Kärrström Ann-Mari Asterhag	BYGGNADSKOMMITTÉ Ellinor Palm Ulrika Nilsson Lennart Lagerstedt Hans Jägare Arne Eriksson	FÖRTJÄNSTTECKEN KOMMITTÉ Torbjörn Palm Britt-Inger Hultman Lars Ax samt 3 från styrelsen
DRÅKTRÅD Elsie Karsbrink Britt-Inger Hultman	ARKIVARIER Sven-Gunnar Broström Ingrid Engström	VALBEREDNING Ann-Britt Palm Bodil Nordström Jan Olov Carlsson
	TRIVSELKOMMITTÉ Ulrika Nilsson Britt-Inger Hultman	

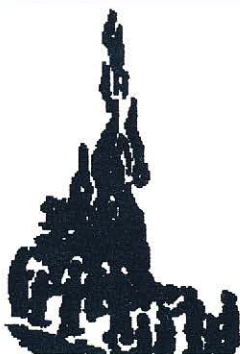

KALLELSE

Måndagen den 21 april kl. 19.45 är det dags för årets första kvartalsmöte på Trädgårdstorp, till vilket du härmed kallas.

Det är här du kan framföra dina synpunkter på och förslag till Gillets verksamhet.

Dagordningen till kvartalsmötet finns med på ett separat blad.

VÄLKOMMEN ATT FIRA VALBORGSMÄSSOAFTON PÅ TRÄDGÅRDSTORP

Traditionsenligt kommer vi även i år att fira Valborg.

Vi tänder brasan ca kl. 20.00.

Kaffeservering öppen.

GYNNA VÅRA ANNONSÖRER!

UTFÖR ALLT INOM ELBRANSCHEN

✉ Scheelevägen 37
147 31 Tumba

☎ Installation 08-530 303 81

☎ Lager 08-530 314 50

☎ Bil 070-752 88 99

HÅGELBY GÅRD - 147 43 TUMBA

ÖPPET ÅRET RUNT

VARDAGAR 11.00-15.00

SÖNDAGAR 13.00-17.00

ÖVRIGA TIDER BOKAR VI FÖR
FESTARRANGEMANG UPP TILL 150 PERSONER

BORDSBEST: 08-530 378 87

FESTVÅNING

CATERING: 08-530 624 03

VÄLKOMNA!

Bert Ek - Thomas Bjurholm